

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tractatus De Sacramentis Et Censuris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Disputatio IV. De natura & essentia Matrimonij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94788)

ciunt, imò, qui per epistolas contrahunt, etiam exprimentur consensus: ac proinde quando fit per epistolas, consensus coniugum, & scripturæ quibus exprimentur, pertinent ad essentiam contractus & Sacramenti; & quando per nuntios, consensus coniugum, & verba nuntij nomine coniugum prolata, etiam pertinent ad essentiam contractus & Sacramenti.

Et quamvis procurator & nuntius sint instrumenta, quibus principales contrahunt, quia tamen sunt instrumenta humana, & nõ insensibilia, vt est scriptura, ideò procurator & nuntius in amentia aut in ebrietate non possunt validè celebrare matrimonium, quidquid dicant Vasquez & Basilius, quia vterque, vt pote instrumentum humanum, humano modo exercere debet officium suum.

86

DISPUTATIO IV.

De institutione & obligatione contractus Matrimonij.

DIFFICULTAS I.

A quo fuerit institutus contractus Matrimonij.

DIFFICULTAS non est de institutione contractus matrimonij in Sacramentum, quia huius Sacramenti institutio, sicut reliquorum noua Legis, absque dubio fuit à Christo Domino facta; sed est de institutione ipsius contractus vt contractus est, quo mutuum dominium corporum traditur, & est materiale adæquatam, cui ex Christi institutione inest significatio Sacramentalis gratiae sanctificantis.

Conueniunt ergo communiter Doctores, contractum matrimonij fuisse à Deo institutum, quod tradidit Bonifacius VIII. in cap. vnico de Voto & voti redemptione, & insinuat Mat. 19. illis verbis: *Quod ergo Deus coniunxit, homo nõ separet.*

Pro huius communis doctrinæ intelligentia obseruandum est, institutione contractus matrimonij posse dupliciter sumi: vno modo, pro ordinatione vel quasi ordinatione, qua ordinetur vel quasi ordinetur, contractum matrimonij posse fieri; altero modo, pro prima executione, vel celebratione contractus matrimonij.

Hoc ergo supposito, vt optimè Vasquez disp. 1. cap. 2. institutio contractus matrimonij, sumpta priori modo, non fuit facta à Deo, neque ab hominibus, noua aliqua voluntate, aut ordinatione superaddita creationi naturæ humanæ; sed ex natura rei, seu ex natura ipsa humana, eius creatione supposita: quia supposita hominum creatione, est in ipsis facultas ad celebrandum contractum matrimonij, seu ad permutanda corpora ad proles generationem, independentem à noua aliqua ordinatione Dei & hominum, superaddita creationi ipsorum, non minùs quam ad permutandas quasi-ebet alias res. Institutio verò contractus matrimonij sumpta posteriori modo, nempe pro prima executione seu celebratione, verè fuit facta à primis parentibus liberè consentientibus, & non à Deo independentem ab eorum consensu, vt diximus Disputatione precedenti, Difficultate 1v.

Nihilominùs Deus verè dicitur contractum matrimonij instituisse institutione vtroque modo sumpta. Dicitur enim primo modo illù instituisse, quia Deus est auctor naturæ humanæ, cui eo ipso, seclusa quacumque alia superaddita ordinatione, inest facultas ad contrahendum matrimonium. Dicitur etiam posteriori modo instituisse contractum matrimonij, tum quia Deus peculiariter ex-

citauit interiùs primos parentes ad executionem seu celebrationem contractus matrimonij, quæ fuit prima; & forsitan etiam exterius suauit ad id, vt deduci videtur ex eo, quòd, postquam Deus dicitur adduxisse Heuam ad Adam, statim subditur Adam in illa verba prorupisse: *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea.* quibus Adam vel consensum præbuit ad matrimonium, vel iam factum supponebat, vt deducitur ex sequentibus verbis, *Quamobrem relinquet homo patrem & matrem, & adhaerebit uxori suæ.* ex quo apparet, Deum ad hoc adduxisse Heuam ad Adam. Tum etiam, quia eorum contractum approbavit, ei benedicendo, Genes. 1. *Crescite & multiplicamini:* quæ verba, quamuis Genes. 1. referatur, credendum est ibi per anticipationem referri, & prolata fuisse à Deo postquam Adam Genes. 2. dixerat verba iam relata.

Deus ergo dicitur contractum matrimonij instituisse, & quia est auctor naturæ humanæ, cui ex se conuenit facultas ad contrahendum matrimonium; & quia primos parentes interiùs excitauit, & forsitan etiam exterius suauit ad primam celebrationem matrimonij, & quia ipsum matrimonium iam factum approbavit.

DIFFICULTAS II.

Vtrum contractus Matrimonij sit licitus & honestus.

Contra hereticos, qui (vt refert Vasquez disp. 1. cap. 3.) contractum matrimonij vt illicitum damnarunt, conueniunt Catholici, eum esse ex suo obiecto licitum & honestum, vt constat ex illo Mat. 19. *Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet.* & ex Paulo 1. ad Corinth. 7. *Qui matrimonio coniungit virginem suam, bene facit.* & paulò inferius: *Si nupserit virgo, non peccauit.* & 1. ad Timoth. 4. oppositum dicitur esse doctrina dæmoniorum, & ex perpetua Ecclesia traditione, quam plures ex Patribus expresserunt, quos refert Vasquez vbi supra. Idem quoque definitum est contra hereticos in Concilio Gangrensi can. 1. & in Bracarensi I. can. 11. Idem quoque ratio suadet; quia contractus matrimonij est medium aptum & ordinatum ad multiplicationem generis humani, modo rationi consono, mutua videlicet & perpetua corporum traditione.

Quòd si obiecias Augustinum lib. de Nuptijs cap. 11. & 12. vbi supponere videtur, matrimonium esse malum, dum ait, matrimonium excusari tribus bonis proprijs ipsius, nempe prole, fide, & Sacramento (id est perpetuitate seu indissolubili-

libilitate, ratione cuius repræsentat unionem Christi cum Ecclesia factam in incarnatione) quo supponere videtur, matrimonium esse malum; quia quod non est malum, non indiget excusatione. Respondemus, matrimonium, secundum Augustinum, tribus dictis bonis excusari non à malitia seu culpa, sed ab specie seu apparentia mali, & quasi ab imprudentia; quia homo non ita cordate contraheret matrimonium, cui sunt tot onera annexa, nisi matrimonium haberet prædicta bona, quibus onera illius compensarentur.

Plura alia obijciunt hæretici, quæ quia leuiora sunt, & facile ex dicendis solvantur, omittimus, eis tamen satisfacit S. Thomas quaest. 41. art. 3.

S. Thomas.

DIFFICULTAS III.

Quo fine contrahendus sit contractus Matrimonij, ut licite contrahatur.

7 Non procedit difficultas de fine intendendo in vlti seu copula coniugali, quia de hoc agemus Disput. x. sed de fine intendendo in contrahendo matrimonium, & licite contrahatur.

Supponimus autem, duos esse fines proprios contractus matrimonij vt contractus est, nempe generationem prolis, & remedium concupiscentiæ, seu vitare fornicationem, in quos suâ naturâ ordinatur, in priorem absolute & primariò, & in posteriorem secundariò & ex suppositione peccati Adami, ratione cuius est in nobis rebellio carnis: & præter hos duos fines posse à contrahentibus alios fines apponi ipsi contractui extraneos, vt pacem, diuitias, nobilitatem, & alia.

Hoc ergo supposito, conueniunt Doctores, licitum esse, & absque peccato, contrahere matrimonium, intendendo adhuc principaliter seu primariò generationem prolis, quia contractus matrimonij in eam primariò & principaliter ordinatur; & etiam esse licitum contrahere matrimonium, intendendo secundariò & minus principaliter remedium concupiscentiæ, habendo pro primario fine prolis generationem, quia in hoc remedium secundariò ordinatur.

8

Est tamen difficultas, Primò, An sit licitum contrahere matrimonium, intendendo solum aut primariò & principaliter remedium concupiscentiæ, seu vitare fornicationem.

Conueniunt Doctores, non esse peccatum mortale ex hoc fine contrahere, quamuis solum aut primariò & principaliter intendatur.

Est tamen difficultas, An sit peccatum veniale, ex hoc fine solo aut principaliter intento contrahere.

Petr. Sotus.

Petrus Sotus Lect. 16. de Matrimonio docet, id esse veniale; quia aliqua videtur esse inordinatio, quamuis leuis, solum aut primariò & principaliter ordinare matrimonium in id, in quod secundariò suâ naturâ ordinatur. Quod limitat Sancius lib. 2. disp. 29. vt tantum sit verum, quando contrahentes secundum communem spem possunt generare filios, quia quando non possunt, non est contra rationem, solum aut principaliter intendere remedium concupiscentiæ.

9 Aegidius. Basilius.

Aegidius verò disp. 25. num. 17. & Basilius lib. 1. cap. 21. docent (& bene) id non esse peccatum, adhuc veniale: quod insinuat Paulus 1. ad Corinth. 7. dum nulla facta mentione ge-

nerationis, & absque distinctione aliqua contrahentium, ait, Propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat. Et ratione probatur, quia finis iste est licitus & honestus, imò & proprius huius contractus, quamuis in eum suâ naturâ secundariò ordinetur; ergo poterit licite iste solus intendi, aut primariò seu principaliter, à contrahente matrimonium; quia nulla lex cogit, vt opus aliquod assumatur ob finem principalem: alia sterilis, quamuis iuuenis, non posset licite contrahere matrimonium, quamuis graues carnis stimulos sentiat, quod est absurdum. Quod si iuuenis sterilis potest licite, ob vitandam fornicationem, principaliter, imò relicto fine generationis, matrimonium inire, poterit etiam qui est secundus; quia quòd sterilis non possit generationem intendere, & secundus possit, non sufficit vt sterilis, sine generationis relicto, possit licite intendere principaliter vitare fornicationem, & non possit secundus; quia contractus matrimonij in vtroq; naturâ suâ ordinatur ad eosdem fines, eodem modo: ac proinde, si ratio exigeret, vt in assumptione alicuius operis eius finis principaliter principaliter intenderetur, qui non posset illum principaliter intendere (vt non potest sterilis in assumptione contractus matrimonij) non posset licite opus illud assumere, & sterilis non posset licite contrahere matrimonium.

Secundò est difficultas, An sit licitum contrahere matrimonium ob alios fines contractus matrimonij extraneos, aliis licitos & honestos, vt ob pacem, ob nobilitatem, & ob diuitias.

Doctores conuenire videntur, non esse illicitum, seu peccatum, adhuc veniale, contrahere, intendendo secundariò & minus principaliter hos fines, quando primariò intenditur prolis generatio, aut vitare fornicationem, quando hoc primariò intenditur licite; quia in sic contrahendo nulla apparet inordinatio, quia contractus matrimonij est verè utilis ad eos fines, & aliis liciti.

Est tamen difficultas, An sit illicitum, seu peccatum, contrahere matrimonium, expressè solum intendendo aut principaliter eos fines.

Angelus 4. Matrimonium, 2. num. 25. Conarruuias 4. Decretal. par. 2. cap. 1. Sancius lib. 2. disp. 29. num. 21. & Petrus Sotus vbi supra, & alij docent id esse peccatum; quia aliqua videtur esse inordinatio in eo, quòd contractus iste solum ordinetur aut principaliter in fines ipsi extraneos, imò Angelus & Conarruuias existimant id esse peccatum mortale, quia grauis irreuerentia irrogari videtur Sacramento, illud ordinando in finem extraneum.

Sotus verò in 4. dist. 20. q. 1. art. 2. Basilius lib. 1. cap. 21. & Aegidius vbi supra, & plures alij docent, id non esse peccatum, & meritò; quia abique fundamento dicitur esse contra rationem, quòd assumens aliquòd opus, relicto eius proprio fine, illud assumat & ordinet ad alium finem & effectum, quem possit communicare & habere dum sit licitus & honestus, quamuis minus honestus quam proprius, quia in hoc nulla apparet inordinatio, qui enim orationem, quæ est actus Religionis, quo Deum colimus, fundit, vt à Deo obtineat castitatem, quæ est minus honesta quam Religio, nihil inordinatum facit; quia verè ordinat ad id ad quod potest ordinari, & aliis est licitum & honestum.

aliàs beatissima Virgo illicitè contraxisset matrimonium, quia illud neque in prolis generationem, neque in remedium concupiscentiæ contraxit, sed ad alios fines: & etiam senes, qui iam steriles sunt, & non patiuntur graues stimulos carnis, non possent licitè contrahere matrimonium; quia ob neutrum finem proprium ex dictis contrahere possunt.

Qui autem contrahit matrimonium ob fines ei extraneos, non ordinat illud vt Sacramentum in prædictos fines, sed vt contractum, in quo nullam irrogat iniuriam Sacramento; imò neque ei irrogabit, quamuis illud vt Sacramentum in illos ordinet, dum posituè non excludat finem recipiendi gratiam (quem nullus excludit); quia in hoc grauem ei irrogaret iniuriam, & mortale peccatum sacrilegij committeret.

DIFFICULTAS IV.

Vtrum contractus Matrimonij sit & fuerit sub præcepto.

13 IN primis Catholici contra hereticos conueniunt, post sufficientem mundi propagationem, & repletionem terræ, singulos non obligari quasi in actu secundo ad matrimonium, vt constat ex Christo Domino, qui Matth. 19. consuluit perpetuam continentiam; & ex Paulo, qui 1. ad Corinth. 7. consuluit virginitatem, & subdit, *Qui matrimonio iungit virginem suam, bene facit; & qui non iungit, melius facit*; de quo legendus est Bellarminus lib. 1. de Clericis cap. 21.

Bellarm.

Secundo conueniunt Doctores, in principio mundi, & in principio reparationis illius post diluuium, fuisse præceptum, quo singuli etiam in actu secundo obligabantur ad contrahendum matrimonium, vt mundum propagaretur: erat autem præceptum illud naturale, & non diuinum, vt contra Aggidium disp. 25. num. 7. & contra Ochaguiam docent communiter Doctores. Erat autem naturale, quia tunc non contrahere matrimonium, erat contra rationem; quia tunc ratio exigebat propagationem generis humani, quod absque matrimonio non poterat licitè propagari: & non erat diuinum, quia non constat, Deum id præcepisse; quia si aliquibus verbis, maxime illis Gen. 1. & 9. *Crescite & multiplicamini*; eis tamen non præcepit, quia non sunt verba præceptiua, quamuis eis insinuatam fuerit dictum præceptum naturale.

14

Est tamè difficultas, An dictum præceptum cessauerit, genere humano sufficienter multiplicato.

Scotus in 4. dist. 26. quæst. 1. Richardus art. 3. q. 3. & Bonauentura art. 1. q. 3. affirmant, quia cessauit paucitas hominum, ob quam erat dictum præceptum. Sed S. Thomas in 4. dist. 26. quæst. 1. Sancius lib. 2. disp. 3. & Vasquez disp. 1. negant; quia dictum præceptum est naturale, quod, vt potest fitum in ratione, seu natura rationali vt rationalis est, cessare non potest.

Circa hanc tamen difficultatem, circa quam dicti Doctores forsan re ipsa non discrepant, existimamus, dictum præceptum non cessasse in actu

primo, seu quoad vim obligandi, quod solum vult S. Thomas & eius sequaces; cessasse tamen quoad eius obligationem, seu actum secundum obligandi, quod forsan solum voluit Scotus & ei adherentes.

Et in primis, non cessasse quoad eius vim obligandi pro suo tempore, nempe pro tempore necessitatis propagationis generis humani, probatur; quia in ratione, seu natura rationali vt est rationalis, est vis ad obligandum, quando sit paucitas hominum, in quo consistit ratio dicti præcepti. Quod verò eius actus obligandi, seu obligatio in actu secundo cessauerit, constat, quia genere humano multiplicato, nullus in actu secundo tenetur ad contrahendum matrimonium, quia vis dicti præcepti tantum est ad obligandum in actu secundo, quando sit necessitas propagationis.

Pro huius autem maiori intelligentia obseruandum est, hoc esse discrimen inter præcepta affirmatiua siue naturalia, siue positiua ex vna parte, & inter negatiua ex altera, quod præceptum affirmatiuum regulariter potest esse, & eius vis ad obligandum perseverare, cessante eius obligatione, seu actu secundo obligandi: præceptum verò negatiuum regulariter semper obligat in actu secundo, quamdiu ipsum & eius vis obligandi perseverat, & id est quod communiter dicitur, præcepta negatiua obligare semper & pro semper. Obligant quidem semper, quia semper habent vim obligandi; & obligant pro semper, quia semper obligant in actu secundo. Præcepta verò affirmatiua obligare semper, sed non pro semper; quia quamuis semper habeant vim obligandi, non tamen obligant semper in actu secundo: præceptum enim audiendi Missam, quod affirmatiuum est, semper, quamdiu non abrogatur, etiam in die non festo, habet vim obligandi, sed non obligat in actu secundo, nisi in die festo: præceptum verò non tenendi, quod est negatiuum, semper habet vim obligandi, & etiam semper obligat in actu secundo, quia eo semper tenemur & obligamur. Ad didimus regulariter, quia aliquod affirmatiuum etiam obligat pro semper, vt præceptum restituendi; & aliquod negatiuum non obligat pro semper, vt præceptum ieiunandi, seu non comedendi carnes, & plusquam semel in die.

Sed an, omnibus pereuntibus præter Religiosos, tenerentur isti in actu secundo ad contrahendum matrimonium, sub controuersia est; quia Sancius & plures alij affirmant, quia in eo euentu esset necessitas propagationis generis humani: Vasquez verò & plures alij negant, quia tunc credendum esset finem mundi insitare, in quo necessaria non erit hominum propagatio.

Nihilominus in casu ficto respondemus sub distinctione; nempe partem negatiua (quam tenetur Vasquez) esse veram, quando ex signis in Scriptura traditis prudentissimè conijceretur finis sæculi, in quo necessaria non erit hominum propagatio. Partem verò affirmatiua esse veram, quando præter fictam hominum paucitatem non essent alia signa consummationis sæculi; quia paucitas illa absque alijs signis non sufficeret ad prudenter conijciendum finem sæculi.

Scotus.

Richardus.

Bonauent.

S. Thomas.

Sancius.

Vasquez.